

Sélley Andrea TÉRerő Közösségi cselekvések beindítása lakótelepi környezetben, Észak-Magyarországon

Sélley Andrea

Ez az esettanulmány 2013 végén készült az EuCDN projektzáró [kiadványához](#). Az avasi fejlesztésben azóta több újabb fejlemény is történt, amelyekről e lap hasábjain később bizonyára beszámolnak majd a helyi közösségfejlesztők. *A szerk.*

Környezet

A Dialóg Egyesület 2002-től folytat közösségfejlesztő tevékenységet. Az egyesület célja az észak-magyarországi, valamint a határon átnyúló magyarlakta területek településeinek, kistérségeinek fejlesztése a társadalmi innováció erősítése érdekében, közösségfejlesztéssel. Misszióink a helyi társadalom erősítése, az életminőség javítása az ott élők

erőforrásainak bevonásával és a helyi lakosság érdekérvényesítő képességének és a helyi nyilvánosság fejlesztésével.

Az Avas lakótelepen, Miskolc harmincezres városrészében 2010-től dolgozunk, fokozatosan kialakuló szakmai stratégia mentén. Először a helyi intézményekkel való kapcsolatfelvétellel indult a terület megismerése, majd fiatalok bevonásával kezdtünk el alkalmanként társadalmi akciókat szervezni. A lakosokkal szomszédsági közösségfejlesztő munkában dolgozunk, amelyet a Svájci–Magyar Civil Alap finanszíroz.

A TĒRerő programban a közösségfejlesztés eszközeivel dolgozunk a helyi lakosság aktivizálásáért egy olyan lakótelepi városrészben, ahol jellemző a panelházakban az elszigetelődés, gyakoriak az együttélési problémák, illetve nagyon kevés a közösségi kezdeményezés. Ez idáig hiányzott ezek támogatása s eddig nem volt kialakítva a számukra rendelkezésre álló közösségi tér sem.

Cél

A TĒRerő-program hosszú távú célja az, hogy az Avason élő embereket, családokat képessé tegye olyan önsegítő, önkéntes mozgalomba való bekapcsolódásra, amin keresztül bizonyos társadalmi feladatok megoldhatók, helyi problémák kezelhetőek.

A szomszédsági munkában a rövid távú cél az, hogy a lakók között néhány ember – akik a jövőben közösségi munkássá válhatnak –, elköteleződjön a helyi ügyek iránt, kezdeményezővé váljon a közösség problémáinak megoldásában, s később tudja a többi lakót is mozgósítani. A további események és közösségi alapú programok generálásához célunk egy olyan közösségi tér beindítása, amely a helyi aktív közösségi lakosok és közösségi munkások önszerveződési tere lehet.

Hosszabb távú célunk továbbá az, hogy a közösségfejlesztő folyamatnak köszönhetően a szomszédságok között is összefogás alakuljon ki, amely végül szomszédsági tanácsná alakulhat.

Értékek és alapelvek

Az avasi szomszédsági közösségfejlesztő munka során helyi problémák oldódnak meg a szomszédsági közösségek cselekvései által: azaz a részvétel és az elköteleződés kerül előtérbe, valamint a kölcsönösség mint érték. Mivel a hozzájárulás elvére épülő közösségi tér elsősorban a közösségek kapacitásaira és a bennük rejlő lehetőségekre épít. Mindkét esetben a közösségi irányítás a meghatározó. A hátrányos helyzettel küzdő városrészi közösségek ezáltal megerősödve tudnak szembenézni az esélyegyenlőség, valamint a társadalmi és gazdasági igazságosság égető kérdéseivel.

A közös programok során kialakuló egymáshoz tartozás, a lassan kialakuló kölcsönös nyitottság és egymás felé fordulás nem öncélú: előkészíti a résztvevők közös célért kitűzött együttműködését és megalapozza az autentikus cselekvés során elért eredményeiket.

Csak fokozatosan sajátítható el az a készség, amelynek során kialakul a társadalmi és civil felelősségvállalás. A közösségi beszélgetések megtanítják elfogadni a másikat, és érvényre jutathatja a közös célhoz vezető szempontokat.

Megközelítések, módszerek és eszközök

2013 májusától kezdődően összesen tíz lakótelepi szomszédságban indult bevonó jellegű igényfelmérés, kérdőíves módszerrel. Ennek célja a személyközi kapcsolatok fokozatos kialakítása mellett az ösztönzés volt. A lekérdezés azonban nem valósult meg teljes-körüln, mert olyan nagymértékű a településrész lakosságának elszigetelődése, hogy az igencsak megnehezítette az egyes személyekhez való eljutást. Olyan nagy hátrányokkal küzdő emberek, családok élnek itt, akik életviteli szükségleteik miatt, egyelőre úgy tűnt, nem tudják felismerni a lehetőséget a közösségi munkában.

Az is láthatóvá vált a kérdőívezés során, hogy az itt élők mentálisan is elgyengültek, s gyakori, hogy alig tudnak kapcsolatot teremteni. Ezért meghatározó módszerré vált a későbbiekben, hogy a hátrányos helyzet miatt a szociális igényekhez kapcsolódó outreach (megkereső, utána nyúló) csoportos mentális gondozást kezdtünk el, illetve ezzel párhuzamosan a csoportokban megjelenő helyi tudásokra épített

tematikus klubokat indítottunk. Így nőtte ki magát a Kézműves klub, ami különösen azért siker, mert közösségi alapon, azaz öntevékenyen szerveződött. Ilyen klub és önképző csoportok támogatásával vágunk neki a jövőben beinduló közösségi tér közösségi alapú megszervezésének.

Nem csak a saját szomszédsági ügyeik melletti elköteleződésére bízattuk az embereket, hanem tágabb környezetük közös ügyeire is szervezünk közösségi cselekvéseket: ez a közösségi cselekvések – akcióval megközelítés. Egyik legaktívabb és leglátványosabb akcióként említhető az országos és nemzetközi Állampolgári Részvétel Hetéhez kapcsolt TÉRerő-nap. Az akció első napján a szociális intézmény előtti lépcsőt közösen festettük le a helybeliekkel és az önkéntesekkel. A közös festést megelőzte egy kisebb kampány, amely során a Kézműves klubba járókkal megterveztünk három lehetséges lépcső fókuszú street design-t. Közösségi oldalon lehetett szavazni arra, hogy melyik az a motívum, amelyik az embereknek a leginkább tetszik.

Ilyen lett – avasi lépcsőfestés

Másnap, a TÉRerő-napon, az újonnan festett lépcső mellett Információs sátrat állítottunk fel. Itt többféle kérdőívet tölthettek ki az érdeklődők: egyrészt a TÉRerő-projekt kérdőívét, ami közösségi munkára biztat, másrészt az Állampolgári Részvétel Hetéhez szorosan kapcsolódó országos közbizalmi kérdőívét. A gyerekeket az Avasi Ifi Csoport várta különféle játékokkal; partnerünk, a Holdam Egyesület is bemutatkozott foglalkozásaival: a női kör tagjai a gyermekek mellett az anyaság kiteljesedését helyezik középpontba. Aznap megtartottuk első Párbeszédkörünket is, melynek során a helyi közösségi kezdeményezésekről beszélgettünk az avasiakkal. Az avasi Panel Levél legújabb, 4. számát is bemutattuk, ami a helyi nyilvánosságot hivatott erősíteni, majd a „Miénk a TÉR!” nyári alkotótáborban született kisfilmeket vetítettük az érdeklődőknek. A színesre festett lépcső mintegy hivatalos átadásaként a gyerekekkel együtt énekeltünk egy népszerű ifjú popstárral.

A programok idején az avasi kézműves-klubos önkénteseinknek kiállítási lehetőséget biztosítottunk. A klub tagjai máshol is kitartóan keresték a nyilvános bemutatkozási lehetőséget, így később az Adventi kézműves vásárolásban is próbára tették magukat, s mivel az első termékeiket gyorsan el is adták a helyieknek, lendülettel folytatták a klubozást az új évben is.

A közösségi akciók és a közösségi alapon működő közösségi tér kialakítása mellett a program további jellegzetes megközelítése a szakmaközi gondolkodásra való törekvés. Az önkormányzati szociális városrehabilitációs program keretében felújításra váró közösségi tér működtetője a szociális intézmény. Ennek a térnek a felújítása ugyan még nem valósult meg, így hivatalosan még nem nyílt meg, ezért az egyesület sok lobbimunka hatására kapott helyet a jelenlétre: együttműködési megállapodásban sikerült rögzíteni a térhasználatot az avasi közösségfejlesztési munkában. Fontos kiemelni a városrészi szociális intézménnyel alakuló szakmaközi kapcsolatot is.

A városrészben megjelenő problémákra, állami alapfeladatot ellátva, egyedül a szociális intézmények reagálnak, amelyek nagy kliensszámmal dolgoznak, ezért túlterheltek. Az egyéni esetkezelésekre tudnak koncentrálni, az említett közösségi tér működtetésére nincs sok

kapacitásuk. A közösségi térben van esély arra, hogy a két szakmai csoport egymás mellett, párhuzamosan dolgozzon, s a szociális szakmai terület és a közösségfejlesztés között lassan megérjen a párbeszéd. Ez jelenleg alkalmankénti esetkonzultációk és közös szakmai fórumok szervezésében jelenik meg.

Végül ki kell emelni, hogy a több éves folyamatban mindig bevonásra kerülnek önkéntesek, gyakorlatukat teljesítő egyetemisták, a szakma iránt érdeklődő gyakoronokok, közösségi szolgálatukat teljesítő középiskolai diákok és legújabban – a közpolitikai tendenciákat kiaknázva – kulturális közfoglalkoztatási feladat keretében foglalkoztatható közösségi munkások. Elmondható, hogy egy civil

szervezet, amelynek nincs kapacitása egy-egy terepen a folyamatos jelenlétre, e lehetőségekkel élve eredményeket tud elérni. Nagy energiát és odafigyelést igényel ugyan az együttműködés e rövidebb-hosszabb ideig elkötelezett kisebb-nagyobb csoportokkal, de ezzel tudjuk hatékonyabb jelenléttel céljainkat elérni.

Az Avasi Kézműves Klub termékei

Eredmények

A szomszédsági közösségfejlesztés helyi értékeit, helyi problémákat azonosított a jól körülhatárolt szomszédságokban, és összegyűjtésre kerültek azok az ötletek, amelyek egy helyi cselekvés tervezési alapjai lesznek. Felszínre kerültek felajánlások, helyi tudások és képességek, amelyek egy közösségi alapon működő közösségi térbe bevonhatók, működtethetők.

Eddig 150–200 közötti kérdőív adatai kerültek feldolgozásra online formában, amelyek a tíz szomszédsági problémalista alapjait képezik és segítik az egész városrész helyzetelemzését, illetve az azokra reflektáló cselekvési tervek elkészítését. E problémalistákra épülnek a közösségi cselekvések és akciók is, amelyek aktivizálják a helyi lakókat. A fent bemutatott első akció kétszáz embert mozgatót meg.

A fiatalok toborzása folyamatos a helyi középiskolákban. A Jezsuita Gimnáziumban és az Avasi Gimnáziumban elindult a közösségi szolgálatosok felkészítő képzése, s eddig több mint 8 osztályban történt szemléletformáló tréning, aminek eredményeként 20 diák jelezte, hogy bekapcsolódik a közösségi cselekvésekbe.

A szakmaközi és intézményközi törekvéseinknek eddig négy hivatalos együttműködési megállapodás az eredménye. Megindul a párbeszéd a társszakmákkal is, s kezd kialakulni a közös műhelymunka lehetősége és formái.

A szomszédságokban aktív emberek – közösségi munkás jelöltek – közösségi kompetenciafejlesztése folyamatos, hat embert sikerült kiválasztani és bevonni az együttműködésbe.

Közösségi alapú szolgáltatások közül eddig 4 klub indult be: Avasi ifjúsági klub, Családi sportklub, Kézműves klub, Anya-klub. s szerveződik továbbá az Avasi történelmi klub és a Kölyökklub. Mentális gondozás keretében egyéni (alacsony küszöbű outreach programként) 5 fő gondozása és 2 csoportos életvezetési klub valósult meg. A klubozás a közösségi eredmények mellett bizonyíthatóan pozitív egyéni életviteli eredményekhez is vezet. Nemcsak önismeretben és önbizalomban fejlődnek sokat a klubozó helyi emberek, hanem együttműködési készségekben és értékes tudásuk átadásában is.

A közéletre való fogékonyság beindítása jelenti számunkra a legnagyobb kihívást. A helyi szomszédsági ügyekhez már könnyebben – többnyire a problémákra reagálva – kapcsolódnak a helyi emberek, viszont még hosszú az út odáig, hogy tágabb környezetükhöz is aktívan viszonyuljanak.

Sélley Andrea [Dialóg](#) Egyesület, Miskolc